

Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти
відповідно до тенденцій розвитку українського та світового ринків праці

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. М. І. ПИРОГОВА

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІДПОВІДНО ДО ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО РИНКІВ ПРАЦІ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 лютого 2025 року

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І. ПИРОГОВА**

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІДПОВІДНО ДО ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОГО І СВІТОВОГО РИНКІВ ПРАЦІ**

Тези доповідей
навчально-методичної конференції
26 лютого 2025 року

Таким чином, для забезпечення охорони здоров'я висококваліфікованими фахівцями і, в подальшому, ефективного медичного забезпечення населення необхідно розвивати у студентів навички самостійного мислення, аналізу та дослідницької роботи.

Пачевська А.В, Истошин В.М., Bialosyzcka Monika Malgorzata,
Васильєв М.Ю., Попов М.В.

ТЕОРІЯ АГЕНЦІЇ – ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Одним із варіантів модернізації вищої медичної освіти є теорія агенції, яка використовується головним чином для опису явищ, які становлять корпоративне управління. Договірні відносини, в тому числі у вищій медичній освіті дають змогу ідентифікувати інституції, які, залежно від прийнятої дослідницької точки зору, можуть діяти як принципал або агент. Найчастіше предметом аналізу даної пропозиції є взаємозв'язки, що виникають на межі розділу держава/уряд (принципал) – державні університети (агенти). А ключовим питанням, яке розглядається в агентській теорії, є так звана проблема агентства, що можна визначити як контракт, у якому одна сторона (принципал) залучає іншу сторону (агент) для надання послуг від свого імені, що тягне за собою делегування частини повноважень щодо прийняття рішень агенту (Jensen і Meckling 1976). Агент (медичний університет) отримує винагороду за виконані обов'язки, і очікується, що він буде діяти відповідно до інтересів принципала (держави). Агентська проблема – це елемент так званого договірного підходу до компанії (університету). У цьому підході університет розглядається як пакет договірних відносин, що відбуваються між окремими особами та установами та характеризуються наявністю різноманітних залишкових претензій щодо активів і грошових потоків, якими володіє медичний університет (Шлейфер і Вішні 1997: 740–741).

Якщо обидві сторони контракту прагнуть максимізувати власну корисність, стає ймовірним, що дії агента будуть непослідовними щодо інтересів довірителя (держави). Це може призвести до опортуністичної поведінки агента, ставлячи власну корисність вище інтересів принципала. Вирішення агентської проблеми вимагає вибору одного з двох варіантів: використання договору на підставі оцінки результатів роботи або безпосереднього спостереження за функціонуванням агента. Перше рішення зближує переваги агента і принципала, оскільки переваги досягаються кожною зі сторін та залежать від однотипних дій, а це означає, що агент більше схильний поводитися відповідно до інтересів принципала. Другий передбачає використання системи інформування принципала про дії агента. Це обмежує опортуністичні дії агента, який усвідомлює, що є можливість ефективного контролю за його поведінкою. Важливою особливістю теорії агентства є її «тестування та емпірична підтримка» (Eisenhardt 1989: 70).

У випадку договірних відносин, що виникають, ми маємо тут зв'язки між державою та вищими медичними навчальними закладами, відомі як суспільний договір. На ньому базується еволюція цих відносин та підвищення формалізації із зазначенням завдань, процесів і очікуваних результатів. У цьому контексті

договори стають формою комплексних механізмів контролю, які регулюють усі аспекти відносин між державою та вищим медичним навчальним закладом. А оцінюються відносини уряд-університет з точки зору теорії по трьох елементах (Ківісто 2008: 340): завдання, які уряд делегує медичним університетам, ресурси, надані університетам для виконання цих завдань та контроль з боку уряду, який зацікавлений у виконанні завдань. Ці три елементи створюють дослідницьку платформу, яка дозволяє операціоналізувати різні прояви опортуністичних дій державних університетів і відповідати уряду на таку поведінку.

Дослідники (Gornitzka, Stensaker, Smeby and de Boer 2004: 90, 96) виділяють ряд проблем. Мова іде про принципи побудови контрактів держава-медичний університет, його форму – повний або неповний контракт, розподіл ризиків, способи формулювання часто суперечливих цілей шляхом ставлення до контракту – як до інструменту контролю або елементу консенсусу в діалозі між автономними партнерами. Виконання положень є важливим питанням договірних зобов'язань, включаючи визначення системи санкцій і штрафів, а також реагування на невизначеність контрактів і невизначеність, що виникає в результаті їх виконання, а також відповідних рішень в непередбачуваній ситуації. Прикладами цих проблем є низка явищ, що відбуваються у секторі вищої медичної освіти. Вісь спору між сторонами договорів з одного боку, вимога соціальної відповідальності університету, з іншого боку, принцип автономії та свободи у проведенні наукових досліджень і викладання, дуже сильна позиція інститутів академічної спільноти, дорадчих органів і комісій експертів, які відстоюють принципи автономії університетів, можуть суперечити суспільним інтересам. З іншого боку, розробка інструментів, спрямованих на зростання ефективності роботи університету, що супроводжується зростанням бюрократії та різного роду механізмів контролю, підриває принцип автономії (Izdebski 2017: 19). У літературі вказується ще одна дослідницька перспектива, пов'язана з так званним внутрішнім академічним порядком (або, іншими словами, університетською системою), який знаходиться у питаннях, які становлять проблему теорії агенції (Urbanek 2014).

Це поняття внутрішнього порядку означає процеси та інститути, які визначають поділ влади та її застосування всередині університету. У такому підході роль принципала відіграє керівництво університету. А агенти – менеджери базових підрозділів (декани) та керівники наукових колективів. Причина агентурної проблеми між ректором і деканом – явище, яке спостерігається також у комерційних підрозділах, пов'язаних із децентралізованою моделлю управління організацією. Вони можуть бути проявом опортуністичних установок агентів поведінкою «факультетського мислення»: підкорення цілям власного підрозділу над цілями організації в цілому, субоптимізація, тобто прагнення покращити досягнення підрозділу за рахунок погіршення результатів інших підрозділів і всієї організації, тиск з метою збільшення фінансованих інвестиційних витрат.

Проблема установи, пов'язана з проведенням наукових досліджень дослідницькими групами, має іншу природу, безпосередньо впливаючи з академічного контексту та мотивацій науково-педагогічного персоналу. Враховуючи, що для оцінки роботи кожного наукового підрозділу необхідні спеціальні знан-

ня, керівництво університету та факультету фактично обмежені можливості моніторингу діяльності цих команд та оцінки фактично досягнутих ними результатів (Liefner 2003). Незалежно від причин, що призводять до проблеми агенції, керівництво університету в умовах високої автономії внутрішніх підрозділів – кафедр та дослідницьких колективів – по відношенню до управління університетом вимагає використання механізмів пом'якшення та обмеження конфлікту інтересів опортуністичних установок керівників нижчого рівня.

Паюк І.М.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Соціальна відповідальність закладу вищої освіти сьогодні є одним із провідних напрямів діяльності, що ставить за мету поширення економічних, культурних, оздоровчих, екологічних та інших соціальних ініціатив серед громади і суспільства. На сайті Оксфордського університету (University of Oxford) є розділ: місцева громада, який містить перелік напрямів взаємодії із громадою: поліпшення умов життя, екологічний стан, культурне та духовне збагачення. Гаслом університету є: «Оксфордський університет зобов'язаний підтримувати громаду, у якій він живе, і працювати в партнерстві, щоб разом ми встановлювали колективні амбіції для всіх наших людей». Багато закладів вищої освіти інтегрують своє бачення щодо реалізації соціальної відповідальності у місії, концепції, стратегії розвитку закладу (стратегічні плани), залучають до співпраці бізнес, громаду, владу, суспільство, переважно на партнерських взаємовідносинах.

Соціальну відповідальність перед громадою заклади вищої освіти реалізують через:

- *соціальні дослідження*: генерують знання з метою більш ефективного впливу на благо громади та суспільства;
- *освітні програми*, які відповідають загальнолюдським і технологічним потребам сучасного світу;
- *активну волонтерську діяльність*;
- *екологічні ініціативи та проекти*;
- *культурно-мистецькі проекти* тощо.

Місія ВНМУ ім. М.І.Пирогова визначає один із напрямів діяльності: «нести соціальну відповідальність перед суспільством за якість підготовки здобувачів вищої освіти, ефективну організацію безперервної післядипломної освіти, рівень наукових розробок, імплементацію в лікувальну та освітню діяльність досягнень вітчизняної та світової медицини». Впродовж минулого року в університеті було реалізовано чимало проектів та заходів, які мали соціально спрямований зміст: лекції та зустрічі за участі провідних лікарів з метою турботи та підвищення обізнаності про власне здоров'я; правильне та повноцінне інформування громади про вакцинацію; долучення до глобальної програми ВООЗ, спрямованої на підвищення доступу до послуг з охорони психічного та ментального здоров'я. Університет під час війни став першим серед медичних ЗВО України, хто підписав Меморандум про співпрацю та взаємодію на засадах партнерства, спрямованої на сприяння українським